

Eduskunnan lakivaliokunta
LaV@eduskunta.fi

Dnro K2025-34
31.12.2025

Lausuntopyyntönnö: HE 170/2025 vp

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI JULKISEEN Keskusteluun osallistuvien henkilöiden suojelemisesta rajat ylittäviltä häirintäkanteilta

Suomen Asianajajat kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi julkiseen keskusteluun osallistuvien henkilöiden suojelemisesta rajat ylittäviltä häirintäkanteilta (ns. SLAPP).

Pyydettyinä lausuntona Suomen Asianajajat esittää seuraavaa.

LAUSUNTO

Suomen Asianajajat pitää hyvin tärkeinä ja perusteltuina ehdotetun lain tavoitteita taata toimittajille ja ihmisoikeuspuolustajille heille kuuluva sananvapaus ehkäisemällä SLAPP-ilmiön laajenemista. Suomen Asianajajille on tärkeää, että samalla kun taataan oikeus sananvapauteen ja mielipidevapauteen, varmennetaan kaikkien oikeus saattaa asiansa tuomioistuimen käsiteltäväksi (*access to justice*).

Toimituksellisella vastuulla sekä ammatillisten ja eettisten journalististen normien mukaisesti toimivalla uutismedialla on siten tärkeä demokraattinen rooli tietoympäristön turvaamisessa, sillä se varmistaa luotettavien uutisten saatavuuden ja ylläpitää elinvoimaisia ja häiriönsietokykyisiä demokratioita. Tiedotusvälineiden vapauden suojaaminen ja moniarvoisuus ovat demokratian ja oikeusvaltion peruspilareita, ja niillä on keskeinen merkitys sananvapauden, tiedonsaantioikeuden ja avoimen demokraattisen keskustelun edistämässä.

SLAPP-kanteiden tavoitteena on hiljentää julkisuudessa käytävää keskustelua, niiden tarkoituksena ei ole suojella kantajan oikeuksia, vaan SLAPP-kanteiden torjuntaan tähtäävät toimet tukevat sananvapauden käytännön toteutumista. Euroopasta on valitettavasti nähty muutama esimerkki siitä, mitä pahimmillaan voi tapahtua, kun yhteiskunnallisesta tärkeää keskustelua halutaan tukehduuttaa. SLAPP-kanteet ovat monessa Euroopan maassa jo arkipäivää ja vaikka Suomessa ei ole vielä nähty selkeitä SLAPP-kanteita, muutama suomalainen on joutunut kuitenkin SLAPP-kanteen uhriksi ulkomailla. Euroopassa on myös havaittu, että monesti SLAPP-kanteen lisäksi kantaja turvautuu samanaikaisesti muihin aggressiivisiin vastaajan maineen tuhoamiseen tähtääviin toimenpiteisiin. SLAPP-kanteet johtavat usein itesesensuuriin sekä sananvapautta, eli mielipideilmausta ja julkista keskustelua tukahduttaviin vaikutuksiin (ns. *chilling effect*).

Hallituksen esityksen taustalla oleva Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi ((EU) 2024/1069) soveltuu ainoastaan rajat ylittyviin siviiliriitoihin, kun taas Euroopan neuvoston suositus (CM/Rec(2024)2) koskee myös kansallisia asioita siitä riippumatta ovatko ne hallinto-, siviili- tai rikosasioita. Hallituksen esityksessä on lähdetty implementoimaan direktiiviä minimilainsäädännöllä siten, että ehdotetun lain käyttäminen tulee olemaan erittäin harvinaista.

Suomen Asianajajat katsoo, että ehdotettu laki ei ehdotetun kaltaisena anna tehokasta turvaa suomalaisia toimittajia ja ihmisoikeuspuolustajia vastaan. Suomen Asianajajien saaman tiedon mukaan useampi EU:n jäsenmaa on implementoimassa direktiiviä niin, että se koskee myös kansallisia SLAPP-kanteita. Hallituksen esityksessä on tuotu esille, että voimassa olevassa prosessilainsäädännössä on nykyäänkin tehokkaita oikeussuojakeinoja, eikä SLAPP-kanteita ole odotettavissa, minkä lisäksi suurin osa Euroopassa vireille pannuista kanteista olisivat Suomessa rikosasioita. Suomen Asianajajat katsoo, että olisi syytä perusteellisesti pohtia, olisiko mahdollista sisällyttää kansalliset SLAPP-kanneperusteet lakiin. Tämänhetkisen arvion mukaan tällainen lisäys ei merkittävästi lisäisi aitojen SLAPP-kanteiden määrää Suomessa.

Suomen Asianajajat on aikaisemmissa lausunnoissaan (7.9.2022, 8.5.2023 ja 1.7.2025) katsonut asiaan liittyen olevan perusteltua säätää erillinen SLAPP-kanteita koskeva laki ja katsoo, että hallituksen esitykseen kirjattu erillislaki on edelleen paras ja toimivin vaihtoehto. SLAPP-erillislaki poistaa Suomen Asianajajien aikaisemmin esiin nostaman oikeuden väärinkäytösrisikin ja tuo parempaa selkeyttä ilman erillislakia vaikeaselkoisempaan SLAPP-kanneprosessiin. SLAPP-lain väärinkäyttö voisi vakavasti loukata kansalaisten oikeutta saada asiansa tuomioistuimen käsiteltäväksi, mutta Suomen Asianajajat katsoo yleisellä tasolla, että nyt ehdotettu erillislaki ei perusteettomasti loukkaa tätä tärkeää perusoikeutta.

Suomen Asianajajat pitää ehdotetun lain määritelmiä (3 §) muutoin riittävinä ja onnistuneina, mutta katsoo, että voisi olla perusteltua lisätä ehdotuksen kohtaan 3 (Direktiivin sisältö ja muutostarpeiden arviointi) tai muuhun kohtaan maininnan myös Euroopan neuvoston suosituksen SLAPPin tunnusmerkeistä. Direktiivin lista SLAPP-indikaattoreista ei ole tyhjentävä, mutta Euroopan neuvoston suosituksen lista on merkittävästi direktiivin listaa pidempi. Mainittu suositus ei kuitenkaan laajenna SLAPP-määritelmää vaan edesauttaa ilmiön ja SLAPP-asioiden ymmärtämistä.

Suomen Asianajajat on lausumassaan oikeusministeriön mietintöön 1.7.2025 lausunut olevan perusteltua viitata esityksessä myös EU:n perusoikeuskirjan 54 artiklaan kohdassa, jossa viitataan Euroopan ihmisoikeussopimuksen 17 artiklan mukaiseen oikeuksien väärinkäytön kieltoon ja kansalliseen oikeuteen vanhastaan sisältyvään tapaoikeudelliseen periaatteeseen (ks. KKO 2011:68, kohta 11; KKO 2020:68, kohta 41). Uudistamme lausuntomme tältä osin ja katsomme, että määritelmäsäännöksen taustaperusteluissa voisi olla tällainen viittaus (hallituksen esityksen sivu 36).

Suomen Asianajajat katsoo olevan perusteltua säätää, että vakuuden asettaminen olisi mahdollista vain vastaajan vaatimuksesta, ei *ex officio*. Suomen Asianajajat pitää myös perusteltuna, että vakuuden määrää voidaan korottaa hovioikeusvaiheessa johtuen SLAPP-prosessien erityislaatuisuuteen ja siihen, että vireille panneen osapuolen yhtenä tarkoituksena on yleensä oikeudenkäyntikulujen nostaminen korkeiksi.

SLAPP-direktiivin mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että tuomioistuimet SLAPP-asioissa voivat määrätä kyseisen oikeudenkäynnin vireille panneelle osapuolelle tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia seuraamuksia tai muita yhtä tehokkaita asianmukaisia toimenpiteitä, mukaan lukien vahingonkorvauksen maksaminen tai tuomioistuinratkaisujen julkaiseminen (15 artikla). Tarkoituksena on saada mahdolliset kantajat luopumaan panemasta vireille SLAPP-kanteita. Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että direktiivin 15 artikla pantaisiin täytäntöön säätämällä mahdollisuudesta tuomita väärinkäyttöön perustuvan oikeudenkäynnin vireille pannut kantaja häirintäkannemaksuun. Häirintäkannemaksu olisi määrältään vähintään 1 000 euroa ja enintään 50 000 euroa.

Suomen Asianajajat katsoo olennaisen tärkeäksi, että kyseistä häirintäkannemaksua ei voida tuomita kantajan asiamiehen maksettavaksi niin kuin hallituksen esityksessä nyt ehdotetaan. Samalla maksun enimmäismäärää voidaan katsoa sen verran pieneksi, ettei se kovin monessa asiassa toimi tehokkaana seuraamuksena tai kanteen vireillepanon esteenä.

Suomen Asianajajat pitää tärkeänä, että SLAPP-kanteiden kohteeksi joutuneille on tarjolla oikeudellista neuvontaa ja tukea. Tästä säädetään myös direktiivin 19 artiklassa. Hallituksen esitys jättää valitettavan avoimeksi, miten direktiivin 19 artiklan 1 ja 2 kohdat on tarkoitus panna täytäntöön.

Suomen Asianajajat on edelleen valmis ottamaan osaltaan vastuuta siitä, että kansalliset asianajajat koulutetaan SLAPP-ilmiöstä ja siihen liittyvistä mahdollisista erityissäännöksistä. Yksi jäsenistämme on saanut Euroopan neuvoston virallisen koulutuksen (Council of Europe Training Programme on Countering the Use of SLAPPs), joka on suunnattu nimenomaan niille, joilla on tai voi olla vastuuta SLAPP-direktiivin sisällön kouluttamisesta kansallisesti.

Helsingissä 31. päivänä joulukuuta 2025

SUOMEN ASIANAJAJAT

Niko Jakobsson
Pääsihteeri